

PROCEDURA DISPUNERII EXPERTIZEI JUDICIARE ÎN FAZA DE URMĂRIRE PENALĂ

Artiom PILAT,
doctorand

Datorită progresului tehnico-științific, precum și cel medical, constatăm un progres și evoluția instituției expertizei judiciare în vederea posibilității acesteia la realizarea scopului procesului penal. Actualmente, pe lângă baza tehnico-materială a instituțiilor de expertiză judiciară, accentul principal este pus pe pregătirea profesională a experților judiciari.

Disponerea expertizei judiciare constituie o acțiune procesuală, care poate fi realizată doar în baza anumitor temeuri cu respectarea condițiilor prevăzute de legea procesual penală.

Cuvinte-cheie: expertiza judiciară, urmărire penală, expert judiciar, dispunerea expertizei judiciare, obiectul cercetării, raportul de expertiză judiciară.

PROCEDURE FOR DISPOSAL OF JUDICIAL EXPERTISE IN THE CRIMINAL PROSECUTION PHASE

Artiom PILAT,
PhD student

Due to the technical-scientific progress as well as the medical one, we notice a progress and the evolution of the institution of the judicial expertise and its possibilities to achieve the purpose of the criminal process. Currently, in addition to the technical - material basis of the institutions of judicial expertise, the main emphasis is also placed on the professional training of judicial experts.

The disposition of the judicial expertise constitutes a procedural action, which can be performed only on the basis of certain grounds with the observance of the conditions provided by the criminal procedural law.

Keywords: judicial expertise, criminal prosecution, judicial expert, disposition of judicial expertise, object of the investigation, forensic report.

Introducere. În majoritatea cazurilor soluționarea unui conflict de drept necesită aplicarea cunoștințelor speciale din diferite domenii ale tehnicii, artei, științei sau a meșteșugului. Obiectele sau urmele ridicate în cadrul acțiunilor de urmărire penală nu produc nici un efect juridic în lipsa unei cercetări complete și obiective, efectuată în condiții de laborator de către o persoană autorizată, cu aplicarea cunoștințelor speciale din domeniul științei, artei, tehnicii sau a meșteșugului.

Metode și materiale aplicate. În vederea realizării unei cercetări obiective și multilaterale cu privire la expertiza judiciară în procesul penal, în prezentul studiu au fost aplicate un șir de metode de cercetare, printre care: metoda logică, metoda comparativă, metoda sistemică și metoda empirică.

Conținutul de bază. Succesul investigării unei fapte infracționale depinde în mare parte de aptitudinile profesionale ale ofițerului de urmărire penală de a înțelege nu numai esența juridico-

Introduction. Resolving a conflict of law in most cases requires the application of special knowledge in various fields of technology, art, science or craft. Objects or traces raised in criminal proceedings do not produce any legal effect in the absence of a complete and objective research, carried out in laboratory conditions by an authorized person, with the application of special knowledge in the field of science, art, technology or craft.

Methods and materials applied. In order to conduct an objective and multilateral research on judicial expertise in criminal proceedings, a number of research methods have been applied in this paper, including: logical method, comparative method, systemic method, empirical method.

Basic content. The success of the investigation of a criminal act largely depends on the professional skills of the criminal investigation officer to understand not only the legal-criminal essence of the act, but also the forensic one [16].

penală a faptei, ci și pe cea criminalistică [16].

Disponerea expertizei judiciare constituie o acțiune procesuală, care poate fi realizată doar în baza anumitor temeuri cu respectarea condițiilor prevăzute de legea procesual penală.

Temeiul de fapt privind dispunere a expertizei judiciare constă în clarificarea sau evaluarea circumstanțelor ce pot avea importanță probatorie pentru cauza penală, însă pentru aceasta sunt necesare cunoștințe specializate în domeniul științei, tehnicii, artei, meșteșugului sau în alte domenii. Expertiza judiciară nu poate fi dispusă când pentru clarificarea sau evaluarea circumstanțelor nu este necesară aplicarea cunoștințelor speciale.

Legiuitorul autohton nu prevede expres la ce etapă a urmăririi penale trebuie să fie dispusă expertiza judiciară, o astfel de întrebare este tactică, astfel timpul dispunerii expertizei judiciare depinde de circumstanțele fiecărui caz în parte.

Totodată, sub aspect procesual, este important ca expertiza judiciară să fie dispusă la timpul convenit (timpul convenit se stabilește de către ordonator), astfel încât, efectuarea acesteia ocupă un timp îndelungat, fapt, care se răsfrânge negativ asupra respectării termenului rezonabil a urmăririi penale.

Temeiul juridic de dispunere a expertizei judiciare, reprezintă necesitatea aplicării cunoștințelor speciale în vederea efectuării unei cercetări complexe și obiective, rezultatele căreia sunt materializate în raportul de expertiză judiciară, prin intermediul căruia pot fi constatate elementele de fapt, care sunt necesare pentru soluționare conflictului de drept creat. Constatarea corectă și obiectivă a acestor elemente de fapt va contribui la soluționarea unor neclarități juridice cu privire la fapta comisă, așadar, expertiza judiciară se va dispune pentru a stabili acele semne ale componenței de infracțiune care vor contribui la calificarea corectă a faptei penale, în cazul când o cercetare completă și exactă a circumstanțelor cauzei nu este posibilă fără aplicarea cunoștințelor speciale.

În acest sens, s-a expus autorul V.K. Stupenkova, care consideră că cercetarea circumstanțelor faptei care necesită aplicarea cunoștințelor speciale, rezultă nu numai din obligația expertului judiciar ca persoana care posedă cunoștințele speciale, dar și obligația ofițerului de urmărire penală

The disposition of the judicial expertise constitutes a procedural action, which can be performed only on the basis of certain grounds with the observance of the conditions provided by the criminal procedural law.

The factual basis for disposing of forensic expertise is to clarify or evaluate the circumstances that may be of probative importance for the criminal case, but this requires specialized knowledge in the field of science, technology, art, craft or other fields. Judicial expertise cannot be ordered when the application of special knowledge is not necessary to clarify or assess the circumstances.

The local legislator does not expressly stipulate at what stage of the criminal investigation the judicial expertise must be ordered, such a question is tactical, so the time of disposing of the judicial expertise depends on the circumstances of each case.

At the same time, from a procedural point of view, it is important that the forensic examination is ordered in due time (due time is established by the authorizing officer), so that its performance takes a long time, which has a negative impact on compliance with the reasonable term of prosecution.

The legal basis for disposing of forensic expertise is the need to apply special knowledge in order to conduct a complex and objective research, the results of which are materialized in the forensic report, through which can be found the factual elements that are necessary to resolve the conflict of law created. The correct and objective finding of these factual elements will contribute to the resolution of some legal ambiguities regarding the committed deed, therefore, the judicial expertise will be ordered to establish those signs of the crime component that will contribute to the correct qualification of the criminal act when a complete and accurate investigation of the circumstances of the case is not possible without the application of special knowledge.

In this regard, the author V.K. Stupenkova, who considers that the investigation of the circumstances of the deed requiring the application of special knowledge, results not only from the obligation of the forensic expert as the person possessing special knowledge, but also from the

de a cerceta complet și obiectiv toate circumstanțele faptei comise [18, p. 17].

Autorul Țhovrebova I.A. consideră că la soluționarea unor chestiuni cu privire la dispunerea expertizei judiciare, temeiul juridic nu constituie elementul cheie, ci necesitatea constatării circumstanțelor cauzei prin intermediul cunoștințelor speciale reprezintă temeiul de bază la dispunerea expertizei judiciare [19, p. 172].

Nu susținem poziția autorului Țhovrebova I.A., din motiv că temeiul juridic (fapta infracțională comisă), reprezintă o încălcare a legii penale, astfel apare necesitatea soluționării acestui conflict de drept, așadar, temeiul de fapt apare în urma stabilirii temeiului juridic de drept, fapta infracțională – stabilirea circumstanțelor acesteia.

În cazul dat nu stabilim concret genul expertizei judiciare care urmează a fi dispus, în cazul cercetării infracțiunii diferă de la cauză la cauză, în raport cu natura urmelor și mijloacelor materiale de probă descoperite cu ocazia cercetării locului unde a fost comisă fapta infracțională [1, p. 174].

Autorii Livșiț E.M. și Mihailov V.A. reiterează că nerespectarea prevederilor procesuale privind dispunerea și efectuarea expertizei judiciare este calificată ca o încălcare a legii procesuale penale, rezultatele căreia nu pot fi puse la baza sentinței de condamnare sau a altor hotărâri [17, p. 36].

În scopul asigurării drepturilor participanților la un proces echitabil, ordonatorul expertizei judiciare este obligat să întreprindă anumite acțiuni prevăzute în codul de procedură penală pentru a asigura și respecta drepturile participanților la un proces echitabil.

În vederea asigurării drepturilor persoanei la un proces echitabil, în conformitate cu prevederile art. 145 alin. (1) C. proc. pen., organul de urmărire penală, procurorul sau instanța de judecată, în cazul în care dispune efectuarea expertizei judiciare, informează în scris părțile despre obiectul expertizei judiciare și întrebările la care trebuie să dea răspunsuri expertul și le explică părților că au dreptul de a face observații cu privire la aceste întrebări și de a cere modificarea sau completarea lor, precum și dreptul de a cere numirea a câte un expert recomandat de fiecare dintre ele pentru a participa la efectuarea expertizei judiciare.

Însă, reprezentanții organului de urmărire

obligation of the prosecuting officer to fully and objectively investigate all circumstances of the deed [18, p. 17].

Author Țhovrebova I.A. considers that when resolving issues regarding the disposition of judicial expertise, the legal basis is not the key element, but the need to ascertain the circumstances of the case through special knowledge is the basis for the disposition of judicial expertise [19, p. 172].

We do not support the position of the author Zhovrebova I.A., because the legal basis (the criminal act committed) is a violation of criminal law, so there is a need to resolve this conflict of law, so the factual basis appears after establishing the legal basis of law, the criminal act - establishing its circumstances.

In this case, we do not concretely establish the type of judicial expertise to be ordered, in the case of the investigation of the crime differs from case to case, in relation to the nature of the traces and material means of evidence discovered during the investigation of the crime [1, pp. 174].

Authors Livșiț E.M. and Mikhailov V.A. reiterates that non-compliance with the procedural provisions regarding the disposition and performance of judicial expertise is qualified as a violation of the criminal procedural law, the results of which cannot be based on the conviction or other decisions [17, p. 36].

In order to ensure the rights of participants in a fair trial, the authorizing officer of the forensic examination is obliged to take certain actions provided for in the Code of Criminal Procedure in order to ensure and respect the rights of participants in a fair trial.

In order to ensure the person's rights to a fair trial, in accordance with the provisions of art. 145 para. (1) Code of Criminal Procedure, the criminal investigation body, the prosecutor or the court, if he orders the performance of the forensic examination, informs the parties in writing about the object of the forensic examination and the questions to which the expert must answer and explains to the parties that they have the right to comments on these questions and to request their amendment or completion, as well as the right to request the appointment of an expert recommended by each of them to participate in the conduct of the forensic examination.

penală nu respectă în pretutindeni prevederile codului de procedură penală, astfel, instanța de judecată a constatat că ofițerul de urmărire penală nu a luat în calcul prevederile art. 145 alin. (1) C. proc. pen, s-a constatat că în procesul dispunerii expertizei judiciare a fost încălcat dreptul persoanei la apărare, dreptul de a înainta întrebările expertului, completarea sau modificarea acestor întrebări, precum și dreptul de a solicita desemnarea unui anumit expert [12].

Reieșind din norma menționată mai sus, concluzionăm că legiuitorul a stabilit expres atribuțiile ofițerului de urmărire penală, procurorului și a instanței de judecată în cazul dispunerii expertizei judiciare. Așadar, subiecții oficiali a procesului penal menționați supra, la dispunerea expertizei judiciare au următoarele obligații:

- Să informeze în scris părțile la proces despre obiectul expertizei judiciare și întrebările la care urmează să răspundă expertul judiciar;

- Să facă obiecții față de întrebările înaintate, să solicite modificarea sau completarea acestora;

- Să explice părților dreptul de desemnarea unui expert pentru efectuarea expertizei judiciare.

Reieșind din prevederile art. 145 C. proc. pen., părțile la proces vor fi informate despre dispunerea expertizei judiciare, până a fi expediate materialele necesare pentru efectuarea expertizei judiciare. Înștiințarea părților despre efectuarea expertizei judiciare în urma expedierii materialelor necesare în adresa instituției de expertiză, va priva părțile la proces de dreptul de a solicita desemnarea unui expert sau de a cere efectuarea expertizei judiciare într-o anumită instituție de expertiză sau de înaintarea întrebărilor suplimentare expertului judiciar.

Totodată, considerăm că informarea tutuor bănuiților, învinuiților cu privire la dispunerea expertizei judiciare nu este una necesară, deoarece această procedură necesită timp suplimentar și contribuie la încălcarea termenului rezonabil. În acest sens, reiterăm că în procesul dispunerii expertizei judiciare vor fi informați doar acei bănuiți care au legătură cu circumstanțele cauzei care în urma expertizei urmează a fi stabilite sau, mostrele cărora vor fi folosite în cadrul expertizei dispuse

Ordonanța de dispunere a expertizei judi-

However, the representatives of the criminal investigation body do not comply everywhere with the provisions of the Criminal Procedure Code, thus, the court found that the criminal investigation officer did not take into account the provisions of art. 145 para. (1) Criminal of Procedure Code. However, it was found that in the process of disposing of the judicial expertise, the person's right to defense, the right to submit the expert's questions, the completion or modification of these questions, as well as the right to request the appointment of a certain expert were violated [12].

Based on the norm mentioned above, we conclude that the legislator has expressly established the attributions of the criminal investigation officer, the prosecutor and the court in case of disposing of the judicial expertise. Therefore, the official subjects of the criminal process mentioned above, at the disposal of the judicial expertise have the following obligations:

- To inform in writing the parties to the trial about the object of the judicial expertise and the questions to be answered by the judicial expert;

- To object to the questions submitted, to request their modification or completion;

- To explain to the parties the right to appoint an expert to carry out the judicial expertise.

Proceeding from the provisions of art. 145 CCP, the parties to the trial will be informed about the disposition of the judicial expertise, until the necessary materials for the performance of the judicial expertise are sent. Notifying the parties of the performance of the forensic examination following the dispatch of the necessary materials to the expert institution shall deprive the parties to the proceedings of the right to request the appointment of an expert or to request the performance of the forensic examination in a particular institution of judicial expertise.

At the same time, we consider that informing all the suspects, the accused about the disposition of the judicial expertise is not a necessary one, because this procedure requires additional time and contributes to the violation of the reasonable term. In this regard, we reiterate that in the process of disposing of forensic expertise will be informed only those suspects who are related to the circumstances of the case to be established

ciare este obligatorie atât pentru expertul judiciar cât și pentru conducătorul instituției de expertiză judiciară, însă în practica judiciară am fost martori când ordonatorul expertizei judiciare a desemnat un expert la solicitarea părților, însă conducătorul instituției de expertiză judiciară nu a luat în calcul și nu a desemnat expertul solicitat de către părți.

În cauza Ciobanu c. Moldovei [4], reclamanta revendică încălcarea drepturilor sale garantate de prevederile articolului 2 din Convenție, dreptul la viață, invocând faptul că autoritățile naționale nu au investigat în modul corespunzător circumstanțele decesului soțului său. Reclamanta a depus cererea de a include în comisia experților un expert independent ales de către ea, persoana desemnată fiind inginer, conferențiar universitar precum și posedă grad științific. În pofida celor menționate, la 2 decembrie 2008 procurorul a respins cererea reclamantei deoarece persoana nu deținea act care atestă calificarea acesteia în calitate de expert judiciar. Procurorul a dispus ca persoana propusă de către reclamantă să fie inclus în comisia de experți în calitate de specialist, însă, acestuia nu i-a fost oferită posibilitatea să participe la efectuarea expertizei judiciare. La rândul său, Curtea a menționat cu îngrijorare că modul în care autoritățile naționale au investigat cauza ar putea crea unui observator independent impresia că acestea nu au încercat cu adevărat să elucideze circumstanțele cauzei și să descopere adevărul. Având în vedere multiplele neajunsuri ale investigației (declarațiile martorilor au fost respinse doar pentru faptul că nu erau consistente cu concluziile expertizei tehnice, considerate de Curte ca fiind ipotetice; nu au fost întreprinse eforturi reale pentru a determina care era viteza celuilalt autoturism înainte de momentul producerii impactului; unul dintre martori a fost audiat abia după șase luni de la producerea accidentului, etc.), Curtea a constatat încălcarea procedurală a art. 2 din Convenție [15].

În cauza Cottin c. Belgiei [5], Curtea Europeană a Drepturilor Omului a constatat că nu au fost create posibilități egale părților la dispunerea și efectuarea expertizei judiciare, astfel încât părțile avea posibilitatea de a participa la efectuarea expertizei judiciare, în reclamantului nu i-a fost oferită astfel de posibilitate. Totodată, părâtului

following the expertise or whose samples will be used in the expertise provided.

The ordinance ordering the forensic examination is mandatory both for the forensic expert and for the head of the forensic institution, but in judicial practice we witnessed when the forensic officer appointed an expert at the request of the parties, but the head of the forensic institution did not take into account calculation and did not appoint the expert requested by the parties.

In Ciobanu v. Moldova [4], the applicant alleges a violation of her rights under Article 2 of the Convention by invoking the right to life, the fact that the national authorities did not properly investigate the circumstances of her husband's death. The applicant applied to include in the committee of experts an independent expert of her choice, the person appointed being an engineer, an associate professor and a holder of a scientific degree. Despite the above, on 2 December 2008 the prosecutor rejected the applicant's request because the person did not have a document certifying her qualification as a forensic expert. The prosecutor ordered that the person proposed by the applicant be included in the committee of experts as a specialist, but he was not offered the opportunity to participate in the forensic examination. For its part, the Court noted with concern that the way in which the national authorities investigated the case could give an independent observer the impression that they had not really tried to elucidate the circumstances of the case and find out the truth. In view of the multiple shortcomings of the investigation (the statements of the witnesses were rejected only because they were not consistent with the conclusions of the technical expertise, considered by the Court to be hypothetical; no real efforts were made to determine the speed of the other car before one of the witnesses was heard only six months after the accident, etc.), the Court found a procedural violation of art. 2 of the Convention [15].

In Cottin v. Belgium [5], the European Court of Human Rights found that no equal opportunities were created for the parties to order and conduct the forensic examination, so that the defendant had the opportunity to participate in the conduct of the forensic examination but he didn't get such a possibility. At the same time, the defendant was offered the opportunity to participate

i-a fost oferită posibilitatea de a participa la dispunerea expertizei judiciare și înaintarea întrebărilor la care urmau să răspundă experții.

Disponerea expertizei judiciare reprezintă o obligație procesuală a organului și a procurorului dacă explicarea unor circumstanțe necesită aplicarea cunoștințelor speciale. Expertiza judiciară se dispune și în favoarea bănuțitului, învinutului în vederea respectării principiului egalității armelor.

În exemple din practica judiciară menționate supra, expertiza judiciară a fost dispusă la inițiativa organului de urmărire penală, însă legiuitorul oferă posibilitatea și părților la proces să solicite efectuarea expertizei judiciare la inițiativa proprie. Dreptul părților de a solicita efectuarea expertizei judiciare la inițiativa proprie nu constituie obligația organului de urmărire penală de a accepta și a dispune efectuarea expertizei judiciare.

Așadar, art. 142 alin. (2) a C. proc. pen., prevede că părțile, inițiativă din proprie și pe cont propriu, sânt în drept, prin intermediul organului de urmărire penală, al procurorului sau al instanței de judecată, să înainteze instituției publice de expertiză judiciară/biroului de expertiză judiciară o cerere privind efectuarea expertizei judiciare pentru constatarea circumstanțelor care, în opinia lor, vor putea fi utilizate în apărarea intereselor lor [6].

În practica judiciară a fost discutabilă întrebare cu privire la Constituționalitatea expresiei „și pe cont propriu”. În acest sens, la 17 august 2018 a fost sesizată Curtea Constituțională a Republicii Moldova cu privire la neconstituționalitate a textului „și pe cont propriu” din articolul 142 alin. (2) din Codul de procedură penală [7].

În motivarea excepției de neconstituționalitate, autorul a invocat faptul că, spre deosebire de acuzatorul de stat, inculpatul este obligat să achite o plată, mărimea căreia este stabilită prin Hotărârea Guvernului nr. 194 din 24 martie 2017 [13], în ipoteza solicitării de către acesta a dispunerii unei expertize judiciare. Astfel, se aduce atingere principiului egalității armelor.

Prin urmare, dispunerea unei expertize judiciare constituie o obligație procesuală a procurorului (organului de urmărire penală), în faza de urmărire penală, dacă circumstanțele cauzei o jus-

in the disposition of the judicial expertise and to submit the questions to which the experts were to answer.

The disposition of the judicial expertise represents a procedural obligation of the body and of the prosecutor if the explanation of some circumstances requires the application of special knowledge. Judicial expertise is also ordered in favor of the suspect, the accused in order to respect the principle of equality of arms.

In the examples from the judicial practice mentioned above, the judicial expertise was ordered at the initiative of the criminal investigation body, but the legislator offers the possibility and the parties to the trial to request the performance of the forensic examination on their own initiative. The right of the parties to request the performance of the judicial expertise on their own initiative does not constitute the obligation of the criminal investigation body to accept and order the performance of the judicial expertise.

Therefore, art. 142 para. (2) a CCP, stipulates that the parties, on their own initiative and on their own account, are entitled, through the criminal investigation body, the prosecutor or the court, to submit to the public institution of judicial expertise / office of judicial expertise forensic examination to ascertain the circumstances which, in their opinion, may be used in the defense of their interests [6].

In judicial practice, the question of the constitutionality of the expression «and on one's own account» was debatable. In this sense, on August 17, 2018, the Constitutional Court of the Republic of Moldova was notified regarding the unconstitutionality of the text “and on its own account” from article 142 par. (2) of the Code of Criminal Procedure [7].

In motivating the exception of unconstitutionality, the author invoked the fact that, unlike the state accuser, the defendant is obliged to pay a payment, the amount of which is established by Government Decision no. 194 of March 24, 2017 [13], in the event of his request for the disposition of a judicial expertise. Thus, the principle of equality of arms is infringed.

Therefore, the disposition of a judicial expertise constitutes a procedural obligation of the prosecutor (of the criminal investigation body), in the

tifică. Expertiza urmează a fi dispusă și în favoarea învinutului pentru a respecta drepturile procesuale ale acestuia, inclusiv principiul egalității armelor. În cazul unei omisiuni a procurorului (organului de urmărire penală) de a respecta o asemenea obligație, persoanele interesate pot utiliza instrumentele procesuale prevăzute în instituția controlului judiciar al procedurii prejudiciare. Curtea constată că în cazurile în care organul de urmărire penală și, în special, procurorul este obligat, ope legis, să dispună efectuarea unei expertize judiciare (prevăzute la articolul 143 din Codul de procedură penală) cheltuielile pentru aceasta sunt suportate de către ordonatorul expertizei judiciare din bugetul alocat. Astfel, Curtea Supremă de Justiție a stabilit în jurisprudența sa că aceste cheltuieli nu pot fi puse în sarcina acuzatului (Decizia Curții Supreme de Justiție din 8 noiembrie 2017, în dosarul nr. 1ra-1542/2017 [11]; Decizia Curții Supreme de Justiție din 28 februarie 2018, în dosarul nr. 1ra-473/2018 [8]; Decizia Curții Supreme de Justiție din 29 mai 2018, în dosarul nr. 1ra-946/2018 [9]; Decizia Curții Supreme de Justiție din 30 mai 2018, în dosarul nr. 1ra-971/2018 [10]). Dimpotrivă, în cazurile prevăzute la articolul 142 alin. (2) din Codul de procedură penală, i.e. atunci când părțile doresc să fie dispusă și efectuarea altor expertize (care ar fi relevante, în opinia lor), acestea vor suporta și cheltuielile corespunzătoare. Așadar, în ipoteza în discuție, expertiza judiciară se efectuează cu condiția ca solicitantul să achite costurile ei.

Suplimentar, Curtea mai menționează că, în cazul efectuării unei expertize pe cont propriu, determinată de omisiunea autorităților de a o efectua și o eventuală pronunțare a unei sentințe de achitare, persoana poate solicita repararea prejudiciului în conformitate cu Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești [14].

După cum se învederează din textul de mai sus, părțile din proces vor suporta plata cheltuielilor pentru efectuarea expertizelor judiciare, în cazurile când acestea vor manifesta inițiativă proprie de a ordona o atare acțiune procesuală pentru constatarea circumstanțelor Deci, art. 142

criminal investigation phase, if the circumstances of the case justify it. The expertise is also to be ordered in favor of the accused in order to respect his procedural rights, including the principle of equality of arms. In case of failure of the prosecutor (criminal investigation body) to comply with such an obligation, the persons concerned may use the procedural tools provided in the institution of judicial review of the preliminary ruling procedure. The Court notes that in cases where the criminal investigation body and, in particular, the prosecutor are obliged, ope legis, to order a judicial examination (provided for in Article 143 of the Code of Criminal Procedure) the costs for this they are borne by the authorizing officer of the judicial expertise from the allocated budget. Thus, the Supreme Court of Justice has established in its jurisprudence that these costs cannot be charged to the accused (Decision of the Supreme Court of Justice of 8 November 2017, in file no. 1ra-1542/2017 [11]; Decision of the Supreme Court of Justice of 28 February 2018, in file No. 1ra-473/2018 [8], Decision of the Supreme Court of Justice of 29 May 2018, in file No. 1ra-946/2018 [9], Decision of the Supreme Court of Justice of 30 May 2018, in file No. 1ra-971/2018 [10]). On the contrary, in the cases provided for in Article 142 para. (2) of the Code of Criminal Procedure, i.e. when the parties wish to be ordered to carry out other expertises (which would be relevant, in their opinion), they will also bear the corresponding expenses. Therefore, in the case in question, the forensic examination is carried out on condition that the applicant pays its costs.

In addition, the Court also mentions that, in case of carrying out an expertise on its own account, determined by the omission of the authorities to carry it out and a possible pronouncement of an acquittal sentence, the person may request reparation in accordance with Law no. 1545 of 25 February 1998 on the way to repair the damage caused by the illicit actions of the criminal investigation bodies, the prosecutor's office and the courts [14].

As can be seen from the text above, the parties to the proceedings will bear the payment of the expenses for carrying out the judicial expertises, in the cases when they will manifest their own initiative to order such a procedural action for ascertaining the circumstances. So, art. 142 para. (2) Code

alin. (2) Cod de procedură penală, coroborat cu art. 75 al Legii 68/2016, stabilesc exhaustiv că cheltuielile pentru efectuarea expertizei judiciare urmează a fi suportate de către acestei acțiuni procesuale, care poate fi, inclusiv, și ordonatorul procurorului, adică reprezentantul părții acuzării în cadrul procesului penal, dacă inițiativa emană de la ultimul, iar proba obținută va fi utilizată pe parcursul procesului penal în vederea susținerii învinuirii. care ar putea fi utilizate ulterior în apărarea intereselor lor [2].

Curtea Europeană a Drepturilor Omului, în cauza Brandstetter c. Austriei, a menționat că în cazul în care concluziile raportului de expertiză judiciară confirmă poziția părții acuzării, instanța de judecată în baza cererii părții apărării nu este obligată să desemneze un alt expert pentru efectuarea expertizei judiciare repetate [3].

Refuzul organului de urmărire penală sau a instanței de judecată trebuie să fie unul obiectiv și argumentat și în mod obligatoriu va fi adus la cunoștință părților la proces. Refuzului organului de urmărire penală sau a procurorului de a dispune efectuarea expertizei judiciare în baza cererii părților, poate fi contestat în condițiile prevăzute la art. 298 – 299 C. proc. pen. al RM.

Concluzie. În concluzie menționăm că procesul de dispunere a expertizei judiciare este unul complex și necesită de fi respectate o serie de garanții de care beneficiază părțile în procesul dispunerii expertizei. Prin urmare menționăm cauza Cottin c. Belgiei, Dogotar c. Moldovei, Miralashvili c. Rusiei etc. în care părțile nu au beneficiat de unele garanții procesuale, fapt constat de CtEDO.

of Criminal Procedure, corroborated with art. 75 of Law 68/2016, establish exhaustively that the expenses for conducting the forensic examination are to be borne by this procedural action, which may include, including, the prosecutor's order, ie the representative of the prosecution in the criminal proceedings, if the initiative emanates from the last and the evidence obtained will be used during the criminal proceedings in order to support the accusation which could later be used to defend their interests [2].

The European Court of Human Rights, in the case of Brandstetter v. Austria, noted that if the conclusions of the forensic report confirm the position of the prosecution, the court is not obliged to appoint another expert to conduct the forensic examination repeated[3].

The refusal of the criminal investigation body or of the court must be an objective and reasoned one and will obligatorily be brought to the notice of the parties to the trial. The refusal of the criminal investigation body or of the prosecutor to order the performance of the judicial expertise based on the request of the parties, may be challenged under the conditions provided in art. 298 - 299 Code of Criminal Procedure of the RM.

Conclusion. In conclusion, we mention that the process of disposing of the judicial expertise is a complex one and requires a series of guarantees to be observed, which benefit the parties in the process of disposing of the expertise. Therefore, we mention the case of Cottin v. Belgium, Dogotar v. Moldova, Miralashvili v. Russia, etc. in which the parties did not benefit from some procedural guarantees, a fact established by the ECtHR.

Referințe bibliografice

Bibliographical references

1. Aionițoaie C., Bercheșan V., Dumitrașcu I.N., Pletea C. Tratat de metodice criminalistică. V. I. Craiova: Ed. „Carpați”. 376 p. ISBN 973-95706-2-3.
2. Airapetean, Artur, Corgoja, Marina. Compensarea cheltuielilor judiciare suportate de stat pentru instrumentarea cauzelor penale – corelarea normelor de drept procesual penal și practica judiciară. În: Legea și Viața. Chișinău, 2018, nr. 9, pp. 12-17. ISSN 1810-309X.
3. Cauza Brandstetter c. Austriei. Hotărârea din 28 august 1991. Disponibil: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-62241>
4. Cauza Ciobanu c. Moldovei. Hotărârea din 24 mai 2015. Disponibil: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-152427>
5. Cauza Cottin c. Belgiei. Hotărârea din 2.06.2005. Disponibil: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-69233>
6. Cod de procedură penală al Republicii Mol-

- dova: nr. 122 din 14 martie 2003. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2003, nr. 104-110.
7. Decizia Curții Constituționale a Republicii Moldova nr. 98 din 6 septembrie 2018 de inadmisibilitate a sesizării nr. 116g/2018 privind excepția de neconstituționalitate a unor dispoziții din articolul 142 alin. (2) din Codul de procedură penală (plata pentru efectuarea expertizei în cauzele penale). În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2018, nr. 441-447. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=111127&lang=ro
  8. Decizia Curții Supreme de Justiție din 28 februarie 2018. Dosarul nr. 1ra-473/2018. Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=10592
  9. Decizia Curții Supreme de Justiție din 29 mai 2018. Dosarul nr. 1ra-946/2018. Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=11287
  10. Decizia Curții Supreme de Justiție din 30 mai 2018, în dosarul nr. 1ra-971/2018. Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=11041
  11. Decizia Curții Supreme de Justiție din 8 noiembrie 2017. Dosarul nr. 1ra-1542/2017. Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=9654
  12. Extras din Hotărârea Judecătorei Chișinău, sediul Buiucani din 30 iulie 2018. Cauza nr. 1-326/2018. Disponibil: https://jc.instante.justice.md/apps/pdf_generator/base64/create_pdf.php
  13. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova cu privire la aprobarea tarifelor la serviciile de expertiză judiciară și extrajudiciară nr. 194 din 24.03.2017. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2017, nr. 109 – 118. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=119444&lang=ro
  14. Legea Republicii Moldova privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1998, nr. 50 – 51. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=108548&lang=ro
  15. Ministerul Justiției al Republicii Moldova, 2020. Disponibil: <http://www.justice.gov.md/libview.php?l=ro&idc=6&id=2463>
  16. Rusnac, Constantin. Investigarea criminalistică a faptelor săvârșite în legitima apărare: teză de doctor în drept. Chișinău, 2015. 179 p.
  17. Лифшиц Е.М., Михайлов В.А. Назначение и производство экспертизы. Волгоград: 1977. 124 с.
  18. Степуненкова, В.К. Судебная экспертиза и исследование обстоятельств, образующих состав преступления. Москва: Юрид. лит, 1975.
  19. Цховребова, И.А. Уголовно-правовое значение судебной экспертизы Уголовный процесс и криминалистика на рубеже веков. Сб. науч. трудов. Москва: Изд-во Академии управления МВД России, 2000. ISSN 2072-9391.

Despre autor:
Artiom PILAT,
doctorand,
asistent universitar al Catedrei „Procedură penală,
Criminalistica și Securitate informațională”
a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI
e-mail: artiom92@yandex.ru

About author:
Artiom PILAT,
PhD student,
assistant professor of the Chair “Criminal Procedure, forensic and Information Security” of the
Academy “Ștefan cel Mare” of MIA
e-mail: artiom92@yandex.ru